LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Se on vähän kuin saisi kutsun tanssiaisiin, joissa et saa tanssia, mutta joudut osallistumaan siivoukseen. **PUHEENJOHTAJA MARTIN HÄGGLUND, VARSINAIS-SUOMEN ALUEELLINEN RIISTANEUVOSTO METSÄSTYSRAJOITUKSISTA**

SAARA OLKKONEN

Suojelualueiden perustaminen etenee tällä hetkellä Varsinais-Suomessa, Saimaalla ja Lapissa. Luonnonsuojelualueille on luvassa käyttörajoituksia. Kuva on Vuorelanmäen luonnonsuojelualueen liepeiltä Salosta.

Varsinais-Suomessa valtion maille perustettavat luonnonsuojelualueet

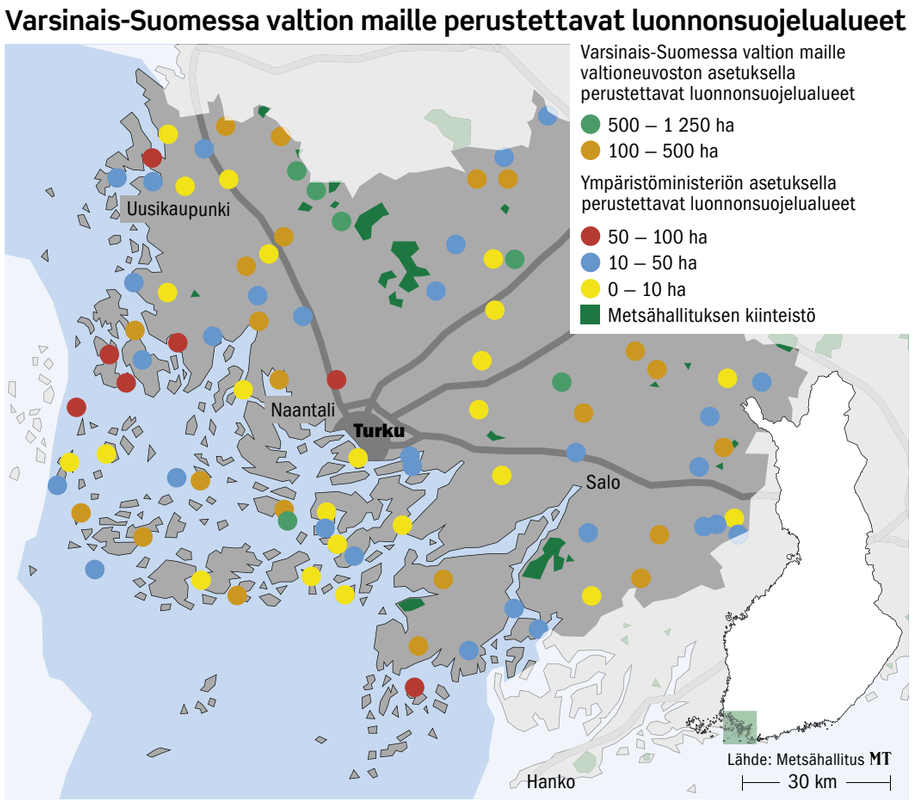

Suurimmat kohteet ovat erämaisia soita Varsinais-Suomen pohjoisosissa. Laajoja alueita on myös saaristossa. Lisäksi suojellaan lintuvesiä, lehtoja, vanhoja metsiä ja perinnemaisemia.

Uusia suojelualueita tulee 670 000 hehtaaria

Suojeluun varattuja valtion maita virallistetaan lähivuosina luonnonsuojelualueiksi. Luvassa on rajoituksia niin metsästykseen kuin virkistykseenkin.

Vuoteen 2018 mennessä suojelualueita perustetaan noin 670 000 hehtaaria. Pääosa niistä suojellaan valtioneuvoston asetuksella ja osa ympäristöministeriön asetuksella.

Monin paikoin luvassa on metsästysrajoituksia. Suojelu voi rajoittaa myös virkistyskäyttöä, sillä esimerkiksi moottorikelkkailu on luonnonsuojelualueilla kielletty.

Alueilla kuullaan sidosryhmiä

Ympäristöministeriö käy suojelun toteutuksesta, kuten metsästyksen järjestämisestä, keskusteluja maakunnan, kuntien sekä metsästys- ja luontojärjestöjen kanssa. Uusien luonnonsuojelualueiden asetusluonnokset lähetetään lausuntokierrokselle ennen valtioneuvoston käsittelyä.

Asetuksia uusista luonnonsuojelualueista on valmisteltu Varsinais-Suomessa ja Saimaan alueella. Alkuvuodesta valmistelu käynnistyi myös Itä-Lapissa. Suomussalmen alueen asetusluonnokset olivat lausuntokierroksella syksyllä 2011.

Varsinais-Suomessa lausuntokierros

Varsinais-Suomessa asetusluonnokset ovat parhaillaan lausunnolla. Alueella on 91 eri suojeluohjelmiin kuuluvaa kohdetta, joiden pinta-ala on yhteensä noin 12 900 hehtaaria. Ne kattavat noin prosentin maakunnan pinta-alasta.

Suurimmat kohteet ovat erämaisia soita maakunnan pohjoisosissa. Laajoja alueita on myös saaristossa. Lisäksi suojellaan lintuvesiä, lehtoja, vanhoja metsiä ja perinnemaisemia.

Alueet säilytetään luonnontilaisina. Niiden häiriötön kehitys turvataan tarvittaessa ennallistamalla muuttuneita luonnon- ja perinneympäristöjä. Alueet palvelevat retkeilyä jokamiehenoikeuksien puitteissa.

Vieraslajeja saa metsästää

Luonnonsuojelulaki kieltää metsästyksen eteläisen Suomen luonnonsuojelualueilla, ellei sitä tapauskohtaisesti sallita. Pohjoisen luonnonsuojelualueilla metsästys on pääsääntöisesti sallittu.

Hirven ajo ja vieraslajien pyynti on Metsähallituksen luvalla mahdollista kaikilla Etelä-Suomeen perustettavilla luonnonsuojelualueilla.

Varsinais-Suomessa hirvenmetsästys sallittaneen suurimmilla soilla ja eräissä saarissa runsaan 9 000 hehtaarin alueella. Se kattaa noin 70 prosenttia perustettavien suojelualueiden pinta-alasta. Eräillä merenlahdilla ja kosteikkoalueilla voidaan sallia myös vesilintujen metsästys.

KATJA KOLJONEN

SUOJELU

Valmista vuoteen 2018 mennessä

Valtion maille perustetaan noin 670 000 hehtaaria luonnonsuojelualueita vuoteen 2018 mennessä.
Alueet on jo varattu Naturaan tai/ja erilaisiin valtion suojeluohjelmiin.
Lapissa valmistelu koskee alueita, jotka on varattu vanhojen metsien suojeluohjelmaan tai soidensuojeluohjelmaan. Alueita käytetään suojelun ohella porotalouteen ja virkistykseen.
Suurimmat alueet ovat Koitelainen ja Pomokaira, molemmat noin 50 000 hehtaaria.
Säädösvalmistelu jatkuu Itä-Lapin jälkeen Länsi-Lapin ja Tunturilapin alueella. Koko Lapin alueelle perustetaan 300 000 hehtaaria luonnonsuojelualueita.
Etelä-Savossa halutaan suojella saimaannorppaa.

Varsinais-Suomessa on meneillään lausuntokierros luonnonsuojelualueista.

Pääosa alueista kuuluu rantojensuojeluohjelmaan. Yhdeksän suunnitellun suojelualueen yhteispinta-ala on noin 13 000 hehtaaria, josta 3 000 vesialueita.
Alueet sijaitsevat Lietvedellä, Luonterilla, Katosselkä–Tolvanselällä, Pihlajavedellä, Puruvedellä, Hevonniemessä, Joutenvedellä, Orivesi–Pyhäselällä sekä Kermajärvellä.
Seuraavina vuorossa ovat eteläisen Pohjois-Pohjanmaan ja Etelä-Karjalan alueet.

Metsästäjät: Metsästysrajoitukset lisäävät hirvivahinkoja ja pienpetoja

Varsinais-Suomen alueellisen riistaneuvoston puheenjohtaja **Martin Hägglund** on pettynyt ympäristöministeriön kanssa käytyyn keskusteluun. Hirvenmetsästys ollaan kieltämässä laajoilla alueilla luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä.

Metsästäjät eivät ymmärrä, miksi hirvenmetsästys kielletään paikoissa, joissa se ei haittaa muun lajiston suojelua.

”Yhdelläkään alueella tuskin on tarkoitus suojella hirveä. Hirvenmetsästys esimerkiksi marraskuussa ei millään tavalla rasita aluetta sen enempää kuin marjastus”, Hägglund hämmästelee.

Hirvikolareita ja metsätuhoja

Vieraslajeja, kuten valkohäntäpeuraa saa yhä metsästää.

”Sen sijaan minkäänlaisia ruokintaa ei voida käyttää, joten ainoaksi mahdollisuudeksi jää ajojahti, joka on huomattavan rajallinen keino metsästää.”

Metsäkauris on alkuperäislaji, joten sen metsästystä tuskin sallitaan. Turussa kauriit aiheuttavat jo nyt paljon kolareita.

Hägglund pelkää, että myös hirvikolarien määrä kasvaa ja metsätuhot lisääntyvät, jos hirvenmetsästystä rajoitetaan. Pelkän ajon salliminen ei paljon lohduta, jos hirveä ei saa alueella ampua.

Pienpedot syövät suojeltavat linnut

Riistan- ja pienpetojen pyynti lepää vapaaehtoisten metsästäjien harteilla. Ympäristöministeriö ei ole varannut urakkaan määrärahoja. Hägglund arvelee, että suunnitellut metsästysrajoitukset vähentävät myös pienpetojen pyyntiä.

Metsästäjillä tuskin riittää motivaatiota keskittyä jatkossa vain supikoirien pyyntiin, jos kaikki muu metsästys on kiellettyä.

”Se on vähän kuin saisi kutsun tanssiaisiin, joissa et saa tanssia, mutta joudut osallistumaan siivoukseen”, Hägglund vertaa.

Hänen mielestään luonnonsuojelussa mennään metsään, jos luullaan, että paras tulos syntyy kieltämällä kaikki metsästys.

”Supi ja kettu ovat hyötyneet ihmisestä. Ne ovat rasitteita monelle lajille, joten kyllä ihmisellä on velvollisuus hoitaa niiden kantoja.”

Hägglund on varma, että etenkin arvokas linnusto kärsii pienpetojen lisääntymisestä. Varsinais-Suomessa on muun muassa maan tihein kettukanta.

”Olisi toivonut, että ympäristöministeriö olisi miettinyt monipuolisemmin, mitä luonnonhoito on. Kun halutaan hoitaa luontoa hyvin, se vaatii suunnittelua ja laajaa yhteistyötä, mitä jostain syystä ei ole ministeriössä ymmärretty.”

KATJA KOLJONEN

KOMMENTTI

Jänis ja kettu puistonvartijoina

Uusien luonnonsuojelualueiden perustaminen on kuin vanhasta sadusta, jossa kettu ja jänis yrittävät tulla toimeen keskenään.

Kettu on ovela ympäristöministeriö, jänis taas Suomen eduskunta, joka pistää päänsä pensaaseen, kun kettu ilmestyy näköpiiriin.

Viime hallituskaudella eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen luonnonsuojelulain muuttamiseksi. Asiaa oli yritetty hoitaa jo vuonna 2006, mutta se lykkääntyi, koska ympäristöministeriön suunnitelma ajoi karille laajan vastustuksen vuoksi. Vuonna 2009 asia kaivettiin uudestaan ja ympäristöministeri **Paula Lehtomäen** (kesk.) esityksestä eduskunta ryhtyi laatimaan kiristyssääntöjä Natura-alueille.

Kun valtioneuvosto teki aikoinaan Natura-päätöksen, pöytäkirjaan kirjattiin, että Natura ei vaikuta metsästykseen. ”Metsästysrajoituksia ... ei toimeenpanna yksipuolisin viranomaispäätöksin vaan ne toteutetaan neuvottelemalla ja eri tahojen tavoitteita yhteensovittaen”.

Natura-alueen käyttörajoitusten piti liittyä suoraan alueen perustamissuunnitelmaan. Siten esimerkiksi jonkin suon rauhoittaminen turpeenotolta ei tarkoita sitä, että alueella pitäisi kieltää ketun metsästys tai katiskalla kalastaminen metsälammessa.

Kun eduskunta hyväksyi muutoksen luonnonsuojelulakiin, koko juttu unohtui. Ympäristöministeriöllä ja hallituksella onkin nyt rajoittamaton valta kieltää metsästys eteläisen Suomen uusilla luonnonsuojelualueilla. Poikkeuksia voidaan tehdä, mutta ne tuntuvat olevan tiukassa.

Suomi on Kreikan ohella ainoa EU-maa, joka on lähtenyt mestaroimaan näin kovia rajoituksia Natura-alueille.

Asetusluonnoksiin on nyt kirjoitettu ikään kuin myönnytyksenä, että vieraslajien, eli supikoiran, minkin ja valkohäntäpeuran metsästys voi paikoin jatkua.

Myös ”hirvenajo”, mitä se lieneekään, on monin paikoin sallittua.

Käytännössä kuitenkin eteläiseen Suomeen perustetaan nyt lähes 300 000 hehtaaria uusia alueita, joihin sovelletaan kansallispuiston rajoitusmääräyksiä. Ne säätelevät myös kalastusta, metsäteiden rakentamista ja muita toimintoja.

LAURI KONTRO

Lohennousu Tornionjokeen vauhdissa

Tornionjoen lohennousu pääsi toden teolla vauhtiin juhannusviikolla, jolloin jokeen nousi parhaimmillaan lähes 2 000 lohta päivässä.

Nyt tahti on tasaantunut. Viimeisin kaikuluotauksesta arvioitu nousulohien määrä oli 30. kesäkuuta 1 200 lohta.

”Nousu on noin viikon verran etuajassa viime vuoteen verrattuna”, kertoo Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen suunnittelija **Ville Vähä.**

Yhteensä Kattilakosken kaikuluotaimet on ohittanut jo lähes 20 000 lohta. Viime vuonna luotauspaikan ohitti yhteensä 61 500 lohta.

Kutunousun huippu

Muun muassa veden lämpötila ja korkeus vaikuttavat lohien nousuintoon. Kutunousun huippua arvioidaan aiempien vuosien lohimäärien perusteella.

”Kun nousevien lohien määrä moninkertaistuu muutamasta sadasta lohesta, voidaan puhua nousupiikistä.”

Tällä hetkellä jokeen nousevat keskikokoiset lohet muodostavat kutunousun huipun. Niiden jälkeen tulevat kossit, eli yhden merivuoden ikäiset koiraslohet.

”Pääosa lohista näyttäisi tänä vuonna olevan 2–3 merivuoden lohia. Painoa on keskimäärin 5–10 kiloa, kosseilla 1–2 kiloa.”

Vähä kertoo, että ensimmäisenä jokeen nousevat kokeneet lisääntyjät, eli toista tai useampaa kertaa kudulle palaavat lohet. Merivuosia niillä on tyypillisesti takanaan 3–8 vuotta.

Videokuvaa veden alta

Lohet lasketaan kaikuluotaimen näytöltä, joka tuottaa tuottaa eräänlaista videokuvaa vedenalaisista kohteista. Luotaimella voidaan havainnoida lohen kokoisia kaloja lähes sadan metrin etäisyyteen asti.

Sata kilometriä merestä ylävirtaan, napapiirin tuntumassa sijaitsevalla Kattilakosken niskalla luotainyksiköitä on 2–3. Luotausta tehdään toukokuusta alkusyksylle eli lohien jokeennousun ajan.

Vielä on liian aikaista arvioida nousevien lohien kokonaismäärää. Lohen nousu jatkuu elokuun loppuun saakka.

”Tällä hetkellä kalastajia puhuttaa joen lämmin vesi. Vesi on alajuoksulla jopa 20 asteista ja Pellon korkeudella 18–19 astetta. Kalan ottihalukkuus ei ole hyvä.”

SARI PENTTINEN

AJANKOHTAISTA LUONNOSSA

Vähemmän toivottu vieras

Lehtokotilot viihtyvät lämpimässä ja kosteassa ilmanalassa, joten alkukesä on ollut kotiloille varsin suotuisa ja niitä saattaa nähdä nyt runsaasti. Nimensä mukaisesti lehtokotilo on alunperin lehtometsien asukas ja esiintyy luontaisesti rannikkoalueen lehdoissa.

Muutama jääkauden jälkeinen vanha merenranta jätti muistoksi lehtokotiloesiintymiä myös sisämaahan. Lehtokotilo on levinnyt tehokkaasti ihmisen mukana vallaten yhä uusia asuinalueita itselleen puutarhurien harmiksi.

Täysikasvuinen lehtokotilo on noin 15–25 millimetriä pitkä ja sen kova kalkkikuori on värilltään tummanruskea.

ESKO INBERG

Lehtokotilo on suurikokoinen nilviäinen joka viihtyy hyvin myös puutarhoissa.

Sukukypsän lehtokotilon tunnistaa kuoren reunan valkoisesta juovasta. Lehtokotilo on sukukypsä noin 2–4-vuotiaana ja yksi yksilö voi munia noin kahden viikon välein 20–80 munaa.

Pitkä kuiva kausi saattaa pysäyttää muninnan.

Ravintonsa suhteen kotilo ei ole suinkaan nirso, vaan sille kelpaa lähes kaikki kasviravinto. Karhealla, raastinrautamaisella kielellään se syö kasveihin suuriakin reikiä. Lehtokotilo saattaa syödä yhdessä yössä jopa kolmanneksen omasta painostaan.

Siili on tehokas pitämään puutarhan kotiloesiintymää kurissa, samoin rastaat, mutta pienemmille linnuille kotilon kuori on usein liian kova. Lehtokotiloita voi torjua myös hävittämällä pihamaalta niille mieluisat risu- ja lehtikasat sekä avokompostit.

Kotiloille voi asettaa myös lauta- ja kalja-ansoja, jolloin ne on helppo kerätä ämpäriin. Kuolleet kotilot on kaivettava riittävän syvälle maahan, sillä lajitoveri maistuu lehtokotilolle.

SARI KANTINKOSKI

Kirjoittaja opiskelee luontokartoittajaksi. Hän kertoo ajankohtaisista luontoasioista tällä palstalla noin kahden viikon välein.